

אכטור פארטי

90% מהישראלים שנוסעים להודו מתנסים בסמים. רובם יסיימו את הטיול ויתחילו ללמוד או לעבוד, חלקם יחזרו כ"נפגעים שקטים" ולא יצליחו להשתלב בחברה, וכמה מהם יגיעו למחלקות הסגורות עם נזק בלתי הפיך. 14 מטפלים בנפגעי סמים יצאו למסע בעקבות התרמילאים כדי ללמוד את התופעה מקרוב - וחזרו עם מסקנות מפתיעות ← **רנן נצר**

השמועה על קבוצת המטפלים במכורים שהגיעה מארץ הקודש פשטה במהירות בקרב התרמילאים הישראלים בהודו. לא היה קשה לזהות אותם: 14 נשים וגברים שהקפצו משמעותית את הגיל הממוצע בגסט האוסים, ושכין פקלאותיהם בלט בהיעדרו הצ'ילום - כלי לעישון סמים, פריט חובה בקרב מטיילים כחול'לבן. חוץ מהרושת שמועות משעשעת על כך שבעצם מדובר במשלחת של אנשי מוסד שבאו לקצר למטיילים את הוויה ולקצץ להם את הכנפיים, המטפלים מרווחים על קבלת פנים חמה ומפתיעה מצד הרור הצעיר. "חשבתי שהחבר'ה יגידו, מה הזקנים האלה רוצים מאיתנו, אבל הם נצמדו אלינו כמו דבורים לדבש", משחזרת רוגית הורביץ, מנהלת היחידה האשפויות בכפר השיקומי לנפגעי סמים מלכישוע. "אמרנו להם שבאנו ללמוד מהם ולא להטיף מוסר. זה נתן להם המון כוח והם נפתחו אלינו".

מסע הלמידה הזה, כפי שמגדירים אותו משתתפי הקבוצה - רופאים, פסיכיאטרים, פסיכולוגים, עובדים סוציאליים ואחיות שעובדים במוסדות שונים בארץ - החל ביוזמה של ד"ר זיו כרמל, מזכיר החברה הישראלית לרפואה ולטיפול בהתמכרויות (בראשות ד"ר יהודה ברוך, מנהל אברבנאל), הפועלת בתוך ההסדרות הרפואיות. כרמל, 47, פסיכיאטר מומחה במרכז לבריאות הנפש שלוותה, מספר כי חשב על הרעיון כשנסע להודו באופן עצמאי לפני כשנתיים: "בלט לי מאוד חוסר הירע שלנו בנוגע לתופעה החברתית של התרמילאות וכל משמעויותיה. במסגרות הטיפוליות אנחנו פוגשים את מקרי הקצה של מי שנפגעים מסמים, אבל אנחנו לא רואים את הנורמה. לכן הצעתי ללמוד מהתרמילאים. "רוב החבר'ה שנפגשו איתם היו איכותיים, אינטליגנטיים, שהלכים עם ספר ביד ושהשיחות איתם היו בחלקן מרתקות ונוגעות ללב. את רובם לא נפגוש בארץ כי הם ה'טלנים הנורמטיביים' - חבר'ה שבהודו אפשר לראות אותם מסטולים עד העצם, אבל בעוד כמה חודשים הם יתחילו ללמוד באוניברסיטה, לעבוד או להקים משפחה".

הקבוצה, שעבור מרבית חבריה היה זה ביקור ראשון בהודו, חזרה לארץ לאחרונה. המרחב הגיאוגרפי שבו שוטטו במשך שבועיים היה עתיר ישראלים - אזור ההימלאיה, מנאלי, קאסול והכפרים שבסביבה. הם לנו בגסט האוסים

מסיבת חוף בגואה. "רוב החבר'ה שנפגשו איתם היו איכותיים ואינטליגנטיים"

צילום: Gettyimages ישראל

"חלק מהבעיה היא שהורים לא מסוגלים להגיד לילד שלהם מה לא לעשות", מסבירה רונית הורביץ מהכפר השיקומי לנפגעי סמים מלכישוע. "במפגשים עם המטיילים הרגשתי שאנחנו כמו מצפן בשבילם, ושזה מאוד חסר להם מההורים"

שנמצאים במרכז ההתרחשות הישראלית, מה שאילץ אותם להתיידר מקרוב עם חוויות המטייל הממוצע – מדלי מים חמים במקום מקלחת, ועד היטלטלות של

שעות ארוכות באוטובוסים.

"אני חושב שהויינו כמעט את כל חוויות המטייל הישראלי בהורו, למעט שימוש בסמים", אומר עומרי פריש, 60, עובד סוציאלי, המייסד והמנהל של כפר איוון, המטפל בתרמילאים שנפגעו מסמים וממשכרים רוחניים. עבור פריש זהו הביקור ה־14 בהורו, ולכן הוא גם היה אחראי על ארגון המסע. על מנת לקבל את הרשמים המדויקים והכנים ביותר, נהגה החבורה להתפצל לקבוצות קטנות.

"שאלנו את החבר'ה אם אפשר להצטרף אליהם למרפסת בגסט האוס לשיחה פתוחה, לא מודרכת

ולא מוקלטת", מדגים פריש. "הפתיחות של התרמילאים הדרימה אותנו. התשובות שהם נתנו היו כלי־כך אותנטיות ועם הריבה פחות אמברקט על הלשון לעומת הדברים שאתה שומע בארץ. כן, גם כי חלקם עישנו, אבל גם כי בהורו יש להם צמא לשיחות ולמידע שבארץ כמעט שלא קיים. לרוגמה, יזמנו שיחה אקראית על מירו' מופלפ' (מי שוכנס למסיכווה) ואיך אפשר לעזור לו, והורענו עליה יומיים מראש. הגיעו שמונים חבר', שישבו איתנו שלוש שעות והתייעצו איתנו לגבי שימוש בסמים".

תן דוגמה להתיעצות בואת.

"אחת הבנות אמרה: אני לא עושה סמים, אז תגיד לי מה עדיף – לעשן ג'אראס (החשיש ההודי) או לקחת אסיר? היא ממש רצתה שמישהו יגיד לה מה לעשות. השאלה הזאת מצביעה על המציאות החרשה של התרמילאים. במשך 21 שנה הם עברו ממסגרת טוטאלית אחת לאחרת, מהתיכון לצבא, ותמיד היה מי שאמר להם מה לעשות. בהורו הם יוצאים לראשונה לעצמאות אמיתית ומתברר שהצורך שלהם ביד מכוונת הוא גדול".

בין סחי בלטה למופלפ

המספרים אינם חדשים: כבר שנים ששיעור הישראלים שמעשנים סמים במהלך ביקוריהם בהורו מוערך בלא פחות מ־90%. המינוגים, כמובן, משתנים: יש מי שמעשן בכל יום, במשך חודשים; יש מי שמשמשש פעמים ספורות בשבוע ויש שמסתפקים בסריגריה שעוברת בין החבר'ה. גם סוג הסמים משתנה: הסם המוביל והזול ביותר בהורו הוא הג'אראס, ולצדו פופולריים בעיקר סמי היות דוגמת אסיר ו־MD. "מבחינה מספרית, ניתן לומר ש'הטיול הגדול'

צילום: יונתן בלום

"לתחושת, לשירות הצבאי יש השפעה", טוען עומרי פריש, מייסד כפר איוון לשיקום נפגעי סמים. "גם כי הצבא גורם לצעירים לרצות לנקות את הראש וגם כי אחרי מה שהם עברו הם חיים בתחושה של 'זה קטן עליי'"

להיות שהנורמה בהורו היא לעשן. הרי גם כך יצרכו סמים, עם ברכת־אז בלי. שם המשחק לדעתי הוא לא למנוע את ההתנסות אלא לגרום לתרמילאים לעבור אותה באופן הבטוח ביותר האפשרי".

מה זה אימץ?

"צריך לתת להם מידע רב ומאוזן ככל האפשר.

אסור לשכוח שמדובר בחבר'ה שבגיל 18 אנחנו נותנים להם נשק ביד. במפגשים שהיו לי שם עם עשרות צעירים התרשמתי שהם יודעים לקבל החלטות אם יש ברשותם מידע. חלקם אפילו מבקשים טיפים לגבי שימוש בסמים באופן בטוח. שאלתי אותם איפה לדעתם אפשר לעשות סוג של 'פואה מונעת'. חלק הצביעו על מרפאות המטיילים בארץ, שם ניתן להעביר מידע; חלק אמרו שחשוב שיהיו חינוך ומניעה אפילו בשלבים מוקדמים יותר – בתיכון ובצבא".

מה יודעים ההורים?

את ניצניה של תופעת התרמילאות נהוג לתארך לתחילת שנות ה־80, לאחר פינוי סיני ומלחמת לבנון הראשונה. כיום, ההערכה היא שכחמישים אלף צעירים יוצאים בכל שנה לטיול הגדול, ושפניהם בעיקר למזרח או למרכז אמריקה ולדרומה. "המספר הזה יציב כבר יותר מעשור", אומר פריש, ומציין כי רק ב־2012 נכנסו להורו כ־25 אלף צעירים ישראלים.

הנתונים גורסים כי בכל שנה נפגעים נפשית מסמים בין 2,500 ל־3,000 ישראלים, כאלפיים בחו"ל. בקרב כ־800 מהם הפגיעה מחייבת טיפול, ולעתים אף אשפוז. "בשנתיים האחרונות אנחנו רואים בצורה בולטת מאוד שאנשים נכנסים להתקפים פסיכויטיים כתוצאה משימוש בקנאביס בלבד", מסביר פריש. "זה קורה בגלל התעצמות השחקנים החדשים בשוק הישראלי: גראס לצרכים רפואיים שנמצא בבתים רבים, גידול שתילי היידרו (מריחואנה) וסמי פיצוציות".

לפריש, כך נראה, יש מעין סיסמוגרף בכל הקשור לצריכת סמים. הוא מציין, למשל, שבהורו התחדשו ביתר שאת מסיבות הטבע רוויות הסמים, לאחר שההורים הכבירו ידם בעבר על אירועים כאלה. "המשמעות האפשרית לכך היא עלייה בשימוש באסיר ובסמי הזיות", הוא אומר ומוסיף: "השפעה נוספת שאנחנו רואים היא שתרמילאים מתגידים בהתאם למסלולי המסיבות ופחות נוהגים לשכנן זמן רב במקום אחד. במונחים של הורד, לנסוע במשך חמש שעות למסיבה זה קל"ב".

עד כמה התרמילאים עצמם מתעניינים במספרים ובסטטיסטיקה? רונית הורביץ, 52, גם היא פעם ראשונה בהורו, מספרת כי תופעה מכמות הידע המעוות בנושא: "צעירים משכילים ואיכותיים לא מודעים להשפעות של הג'אראס. נכון שישנם הנפגעים ה'הורואים' שנכנסים להתקף פסיכוטי, אבל צריך לדבר גם על הנפגעים השקטים. אלה אנשים שמתמשים בקנאביס ולא מרגישים את הפגיעה שחלה בהם, כמו ירידה ברימוי העצמי, תחושה שאני לא יכול לשמוח בלי משהו חיצוני, שאני לא שווה כלום. אני פוגשת את האנשים האלה חמש שנים אחרי והם לא מצליחים להתארגן על

ידע'. מצד שני, אני רואה משפחות פתוחות מאוד, שמודעות לכך שהילד שלהם עישן כבר בתיכון". את קשת התגובות הזאת פוגש פריש בכפר איוון, שהקים לפני כ־12 שנה. מדובר בכפר גמילה במובן הלא קלאסי של המונח – פתוח, נטול שומרים, שוכן על שפת הים בסמוך לקיבוץ שדות ים ודוגל בטיפול הוליסטי. לכפר מגיעים נפגעים שונים – מתרמילאים שהוחזרו לארץ בעיצומו של התקף פסיכוטי, ועד כאלה שהפגיעה הנפשית בהם באה לידי ביטוי בחוסר איוון, בפרנויות, בהיות ובמצבים אחרים.

"חלק מהצעירים שמגיעים לכפר הם 'משתמשים

"נקודת המוצא צריכה להיות שהנורמה בהודו היא לעשן", טבור ד"ר זיו כרמל, מזכיר החברה הישראלית לרפואה ולטיפול בהתמכרויות. "שם המשחק לדעתי הוא לא למנוע את ההתנסות אלא לגרום לתרמילאים לעבור אותה באופן הבטוח ביותר"

נורמטיביים מתפקדים", וכשאני אומר את זה אני חוטף מקלחת קרה. זה סוג חדש של משתמשים בסמים, שלא היה כל־כך ידוע בקרב אנשי טיפול והספרות המקצועית".

ביקור בכפר אכן מגלה חבורה של צעירים איכותיים (פריש מאשר שבנים נפגעים יותר מבנות). כל קלישאה שנעה בטווח שבין "הבן של השכן" ל"מלח הארץ" עשויה להתאים. כשהם יושבים לעשן סיגריה בפינת הווילה בכפר, הם מזכירים יחידה קרבית במנוחה. פריש מתחבר לאסוציאציה הצבאית מכיוון אחר: "נכון שאין כמעט מחקרים שמצביעים על כך, אבל בטיול שוחחנו עם הורים רבים, ביניהם רופאים, ואין כמעט הודי שלא קישר את תופעת הסמים בקרב ישראלים עם השירות הצבאי. הם לא אמרו את זה ברמה הפוליטית אלא מבחינת הרצון להתפרק.

"גם בתחושה האישית שלי יש קשר הרוק. ראשית, הצבא גורם לרצון לנקות את הראש ולברוק את התובנות שהם גדלו עליהן כל החיים; שנית, אחרי מה שהם עברו, בעיקר ביחידות קרביות ותומכות לחימה, אנחנו שומעים שוב ושוב את המונח 'זה קטן עליי', וזה נכון גם לגבי רפטינג או חצייה של מפלתי. שלישית, הם היו חשופים לריגושים כלי־כך חזקים, שהם צריכים משהו אחר שיפעיל אצלם את המערכות".

עם זאת, מבחיר פריש, "מספר האנשים שנוסעים היום להורו אך ורק כדי לעשות סמים הצטמצם דרסטית. סמים הם רק חלק מהטיול, הם לא מהווים

הכול. אני מתבונן על הטיול בעיקר כעל מסע פנימי, ובעיניי הוא רק עוור בתהליך ההתבגרות".

אז מה כן צריך להשתנות? אמנון מיכאל משיב: "אנחנו לא מכינים אותם מספיק לטיול, וגם לא את המשפחות, וצריך לשנות את זה. המטיילים צריכים להיות מודעים להשפעות הסמים ולגורמי הסיכון, וההורים צריכים לדעת למה לשים לב, למשל לזהות מצבי סיכון דרך הסקייפ".

מיכאל, אגב, הספיק לשמוע מתרמילאים שהם לא נוהגים להרים את הראש כשהם מדברים בסקייפ עם ההורים, כדי לא להסגיר סימנים; פריש תפס שיחה עם שני קצינים משוחררים – הבחורה עישנה, הבחור

"לא הייתי מודע למידת הנורמטיביות והלגיטימיות של העישון", מספר ד"ר אמנון מיכאל, מנכ"ל המרכז הטיפולי 'הדרך'. "פגשנו רק בודדים שלא מעשנים בכלל, ואותם זיהינו מיד: רואים אצלם אנרגיה, הפנים שלהם מוארות יותר, הם נהנים יותר מהנופים"

סיפר שהוא כבר יומיים לא מעשן כי בעוד יומיים יש לו ראיון באוניברסיטה דרך הסקייפ.

אז אולי הראש מורכן כשזה מגיע לסקייפ, אבל בכל הנוגע לטכנולוגיה המתקדמת, פריש מעריך, כוהירות רבה, שיתכן שהיא תביא להקטנת הנפגעים: "בעבר, מייל או טלפון פעם בשבוע נחשבו לסטנדרט. היום, עם הטלפונים החכמים והטאבלטים, כולם מחוברים למורות השבט, גם כשהם בהורו, והם נכנסים לווטסאפ, לוויבר ולפייסבוק. הם כבר לא מנותקים, ויש סביבם יותר מערכות הגנה".

מיכאל לא רוצה לעשות השוואה שתיתפס כמקוממת, אבל בכל זאת מזכיר שבאפריל האחרון נדלקו כל הנורות האדומות ברשויות בישראל בעקבות שפעת העופות שהתפרצה בסין, ומשרד הבריאות פרסם הנחיות מרוקקות בנושא. "לעומת זאת, חמישים אלף מטיילים חוזרים מהטיול הגדול, מתעדים בתוכנו ואנחנו לא קולטים אותם ולא מציעים עזרה למי שזקוק לה. צריך לשנות את זה".

מה הצעד הבא של הקבוצה? "כל אחד חור מהמסע עם מטען שונה", משיב כרמל. "ניפגש בקרוב לדבר על החוויות, לשמוע מה כל אחד לקח אל מסגרת העבודה שלו ומה אנחנו יכולים לעשות מבחינה אופרטיבית. נעלה גם את השאלה אם צריך להוציא עוד קבוצות כאלה. הורו לוקחת אותך עד לקצה, וכך גם המפגש עם התרמילאים".

● *renen@globes.co.il*

מיכאל: "לא מכינים אותם מספיק לטיול"

כרמל: "בלט לי מאוד חוסר הידע בנושא"

גידולי מריחואנה באחד מהגסט־האוסים, חנות באגנים וצ'ילומים, רופא מקומי שמטפל בנפגעי סמים ומסיבה בגואה. "אנשים נכנסים להתקפים פסיכויטיים אפילו מקנאביס"

